

Nro. 12.

A' FELS. R. CSASZARNAK ES A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBOL.

*Költ Bétsben, Kedden Februáriusnak 10-dik napjda
1801-ik esztendőben.*

B é c s.

Ö Császári Felsége, kegyelmesen meg-enged-
ni méltoztatott, hogy az *Augustana* és *Helvetica*
vallásokonn lévő lltén-tudománt tanuló ifjak, a'
magok tanulások' folytatása végett, bizonyos ré-
guláknak meg-tartások mellett, a' Göttingai, Wit-
tenbergi, Lipsiai, és Tubingai fő tanuló helye-
kenn kívül, a' melyekre ki-menni ezeknek még
tavaly meg-engedődött volt, ennekutánna a' *Jé-
nai* Universitásra is ki-botsáttassanak; a' *Helvetica*
vallásonn lévőök, a' *Halsiai* földönn lévő *Már-
burgi* fő oskolába is el-mehetnek.

Cseh Ország.

Prága várossának lakossait olyan rettentő
szélvész látogatta-meg a' mult Jan. 29-dikénn és
M

30-dikánn, a' milyent a' mostanilagok még nem értenek. Nem tsak sok ablakokat le-szaggatván öfzsze rontott, és sok előfákat az oldalos helyekenn gyökereftől ki tekergetett: hanem ennekfelette a' *Sz. Henrich* temploma' tornyának, a' melyenn óra és harangok voltak, fedelét és gerendás részét, le-kapván, olyan erővel vetette le a' templom' tetejére, hogy az, a' bóthajtással együtt bé-szakadott.

Elegyes Jegyzések.

Jan. 21-dikénn jó reggel egy Orosz Kurir érkezett *Párisba*, a' ki is az előtt 17 napokkal indúlt el Pétersburgból. Egyenesen a' Külső Ministernél szállván le ezen Kurir, a' Ministertől hadadék nélkül ki vitetett falura, a' hól ekkór tartózkodott az Első Konsúl, és ennek tulajdon kezibe adta által az *Orosz Császárnak* ugyantsak tulajdon keze által íródott levelét.

Egyik következése volt ezen levélnek az, hogy a' *Moniteurben* Jan. 21-dikénn elive egy Konsuli Rendelés hirdettetett ki, a' mely ezen cikkelyekből állott: — „

„Minden Frantzia Respublikai hadi hajóknak, és minden prédáló hajóknak, a' melyek Frantzia zászló alatt eveznek, meg-tiltatik az, hogy az *Orosz Császári Felségnek* vagy jobbágyainak, hadi avagy kereskedő hajóit, üzöbe vegyék.

„2) Ellenben parantsóltatik, hogy mind ezek a' hadi és prédáló hajók, az *Orosz hajókat* mindenütt védelmezzék, és hozzájok legedelemmel légyenek.

„3) Mind azok! az *Orosz hajók*, a' melyeket a' Frantziák, az 1800-ik esztendő' Decemberjének 22-dikétől fogva fogtanak-el, botsáttassanak szabadon.

„4) Ezen Rendelésnek végre halytatása és a' Törvényeknek minden napí jegyző könyvek

be való bé-irattatása, a' Külső és Tengeri Ministerekre bizattatik. — „

„*Bonaparte*, Első Konsúl.

Páris, 21. Jan. —

A' Pápa ö Szentsege' rendkívül való Követje, *Spina* Ur, tegnap előtt nagy misét halgatott a' régi Kármeliták' templomában, a' hol ugyan azon alkalmatossággal *Bornier*, az *Angersi* nevezetes Pap Ur, egy prédikatiót mondván-el, a' vége felé ilyen szavakkal furdult a' Pápa Követjéhez: Remélleni lehet, hogy a' Catholicus Papok között még uralkodó vélekedés béli külömbözések, nem soká el fognak egyéfszni.

A' Moniteur nagy betűkkel hirdette-ki tegnap ezen udósitást:

Péttersburg, 18. Déc. Az *Orosz*, *Swéd*, és *Dánus* Hatalmasságok között való tengeri fegyveres neutrálistásnak *Alkuja*, itten tegnap előtt alá íródott. Más nap alá-irt a' Prussus Minister is, mint *Bé álló Fel.*

Ugyan ezen alkalmatossággal emlékezővén a' Moniteur az Angliai Országglószéknek arról a' Rendelésirül is, hogy az Anglus kikötő helyekben találtató minden *Orosz*, *Swéd*, és *Dánus* hajók bé tiltattassanak, és a' tengerekenn találtatandók el fogattassanak, egyszersmind ezt a' meg jegyzéft is utánna veti, hogy ezen egész rendelésben leg kissebb emlékezetet sem telzen az Angliai Országglószék a' Prussus hajókról, és kétség kívül azért hagyta ki Prussiót, hogy *Hannoverát* meg-tarthassa.

Az *Orosz* Udvarnál lévő *Dánus* Minister, *Rosenkrantz*, rendeléft vett ezen napokban a' Császártól, hogy *Péttersburgot* hagyja, oda; melyhez azt a' meg jegyzéft tették, hogy — az ő Ura a' *Dánus* Országglószék, az Éfszaki Hatalmasságoknak *Alkujokba* tsak bizonyos feltételek alatt akar na bé állani. — A' későbbi levelek azonban meg-czáfolják ezt a' meg-jegyzéft: azt erősitvén, hogy a' nevezett *Dánus* Minister el-küldetett ugyan

Péterburgból, de csak személyét illető okra nézve, és a' mellett az Északi Hatalmasságok' *Neutrális Alkujokhoz* leg kisebb bé folyások is nintsen.

A' Frantzia Országglószék, minekutánna hirt vett volna, hogy az Angliai Országglószék az *Orosz, Dánus, és Svéd* hajóknak el-fogattatások, következésképpen ellenséges módon való kergettetések iránt, a' már tudva lévő rendelést ki adta légyen, minden Spanyol és Olosz kikötőhelyek felé, a' hól t. i. valami szava vagyon, izeneteket küldött-el Kurirokkal, hogy ha hól *Orosz, Svéd, és Dánus* hajók találatnának, megintatessenek, hadd tudhassák mihez tartani magokat, 's mitől örizkedjenek, és féljenek.

Az Olvasók ítélhetik-meg, hogy méltó légyen e' egy Frantzia lévélnek itt következő megjegyzése az el-olvasásra? A' megjegyzés ez: —

„A' Frantzia Respublikának *Diplomatikája* (idegen országokat illető tudománya), már rég hogy csak az ágyukban állott: a' mint ezt egy nagy hírü nevü *Diplomaticus Képviselő* egy alkalmatossággal még a' b. e. Conventben megjegyzette volt. A' mostani Országglószék' számára volt el-téetve, hogy a' közönséges Igazgatásnak ezen fontos részében is, olyan tsudákat tegyen, a' milyeneket az ő táborai tettek. A' tegnapi napot (ez a' megjegyzés Jan. 21 dikénn költ) éppen ezen tekintetben tsudálhatjuk, úgy, mint a' mi országglószékünknek egy uijontani triumphuffát; minthogy ő, egyszermind vette tegnap Londonból és Pétersburghól azt a' tudósítást, hogy a. Északi Hatalmasságok lassan lassan már arra vétetöttek légyen, hogy Frantzia országgal egy kézre dolgozzanak azon nemzet (*Anglia*) ellen, a' mely, földjének fekvésére, Finantziájának állapotjára 's egyszer mind pedig politikai és katonai intézeteinek rolz el nézésére nézve, most már, nem a' maga függetlenségét, Constituzióját,

és Európát védelmezni, mint Ministeriumának irásaiban gyakran ki-nyilatkoztatta, hanem a' magáévá tett tengeri uraságnak, 's ezen fundál jussainak, és politikai lételének meg tarthatásán iparkodni, kéntelenítettik. Ugy látszik, hogy a' mi mostani Országlószékünk' számára volt, annak a' fontos állatásnak meg-czáfólása is fenn-tartatva, hogy t. i: az a' Hatalmasság, a' mely a' tengerekenn uralkodik, egyfzersmind a' szározon is aralkodjék. A' mi Országlószékünk, ma már nem elégszik-meg azzal, hogy az *Embs* vizének torkától fogva a' *Tagus'* torkáig, és *Kadixtől* fogva *Livornoig*, minden kikötőhelyeket bé-zárt az Anglusok előtt: még azt a' nagy dólgot is fel-tette magába, hogy a' Portugallus kikötő helye-ket, 's ezeken kívül az Északi Europaiakat is, bé-zárássa előttök, 's-ugy ízolván, mintegy az egész szároz földtől, el ízakafíza öket."

Azt mondják, hogy az Északi fegyveres neu-tralitás béli Alkúnak, a' mely az Anglusokban leg nagyobb fel indulást, a' Francziákban pedig a' leg ujjabb triumphusi örömet ízülte, ennek az eleitől fogva leg nagyobb vetélkedés alatt mara-dott fundamentomos czikkelynek meg-határozása vólna, u. m: hogy a' *szabad hajó, tegye szabad-dá a' rajta lévő minden portékákat is; a' mely annyit teszen, hogy ennek utánna egy neutrális hajót se legyen ízabad a' hadakozó Feleknek meg-visgálni a' rajta lévő portékáért, hanem akar mi féle portékát vigyen, az is, mint neu-trális, ugy tartattassék, és szabadon vitettethésék a' tengerekenn ide 's tova. — (Az Anglusok ellen-ben azt a' princípiumot tartották ezen dolog-ban a' Francia hadakozás alatt mind ez ideig, hogy a' *szabad portéka teszi szabaddá a' hajót*, az az, hogy a' hadakozó Hatalmasságoknak jus-sok lehet a' szabad, vagy neutrális hajókat is, meg-visgálni, és tsak ha semmi tilalmas portékát nem találándanak rajta,ugy köteleztetnek a' hajót ízaba-don el bótátani: ellenben, ha a' neutrális hajónn,*

tilalmas portékákat találnának, ekkor már a' hajót is nem kötelesek el botsátani, hanem mint törvényes nyereséget, magoknak megtarthatják. — A' mi óta a' tengeri kereskedés felállott, örökké villongottak a' tengeri Hatalmalfágok ezen két egymással ellenkező principiumok felett. Most is ezek szolgáltak a' közöttök majd elkezdődő közönséges tengeri hadnak gyulytó taplója gyanánt. — Tudjuk, hogy midőn valami Anglus hadi hajók a' múlt esztendőben a' *Freja* nevű Dánus Fregátnak védelme alatt utazó kereskedő hajókat meg akarták volna vizsgálni, ezen hajók között formális tsatázásra, és az után a' két nemzetek között csak nem forma szerént való hadakozásra került a' dolog. — Arra is jól emlékezhetünk, hogy az Orosz Császári Felség csak kevés hetek előtt, mitsoda hirdetéssel botsatotta ki a' a' maga kereskedő hajóit a' tengerekre? t. i: hogy ha az Anglusok valamely Orosz hajót meg találnának vizsgálni (motózni), azt az Orosz Császár úgy fogná tartani, mintha Anglia az Orosz Birodalom ellen forma szerént való hadat izent volna)

Az Anglusok már most minden tengeri erejeket elő fogják venni a' tavaszra. Ki adódtak a' rendelések, hogy a' mely hajók csak még a' tenger habjainak tsapkodásait ki állhatják, mind meg foldoztattassanak, és ki induláshoz készűjenek.

Az Orosz Birodalom ellen, az Anglusok kezdik már a' tromfot tromfal ütni. Mind eddig remélették, hogy talám csak ki olthatja az Angliai Országlószék szép szerént is ezen ujj háborunak tüzét még minekelötte egészszen fellobbanna. Hanem, már most nagyon meg tsökkent ez a' reménség; kivált a' mióta az Anglusok is valósággal el fogdosni kezdettek az Orosz hajókat. Így fogatta el *Hue* nevű Anglus Kapitány a' *Liverpoli* öbölben az *Angeló* nevű Orosz hajót Déc. 30. dikánn, és a' hajónn talált Orosz teuge-

ri katonákat, és hajós legényeket fogságra tette.

Egy *Wigyázat* nevű Prussus hajót is elfogott ekkor tájban a' *Nyl* nevű Anglus Kutter a' Frantzia partok mellett a' *Quiberoni* kikötőhelyben, azért, hogy tengeri munitziókkal lévén terheltetve, és a' passusza *Lisabonba* szollván: mit keresett még is a' *Quiberoni* Frantzia öbölben?

Egy arbotzfakkal és egyéb tengeri szükséges készületekkel terheltetett Orosz hajó, még öt ezteendőknél előtte Frantzia országfelé evezvén, az Anglus hajóktól elfogattatott, és az után azon Angliai Itélőszék által is, a' mely azt szokta megítélni, hogy ez vagy amaz elfogattatott hajó, törvényes ragadománynak tartódhatik e? törvényesnek lenni ítéltetett. 's ezen hajót az ólta az Orosz Országglószék is tellyességgel vissza nem kívánta: még is most már olyan parantsolatot adott a' Császár (igy szoll az Anglus tudósító) a' Pétersburghan kereskedélt folytató Anglusoknak, hogy ezen elfogattatott Orosz hajóért is fizessenek meg; és száz négy ezer Rubeleket vetett reájok.

A' Rénusi Frantzia tábortól sok Generálisok mentek *Párisba* vissza, 's ott akarják a' farsangi heteket el tölteni, maga fő vezér *Moreau* az tábornál marad.

Brüssel, 14. Jan. — Itt egy Frantzia Kurir utazott *Párisból* Pétersburg felé kereftül, a' ki az Első Konsultól egy tulajdon keze által iratott levelet viszen az Orosz Császári Felséghez. A' mi partjaink mellett néhány napok alatt néhány Svéd és Dánus kereskedő hajókat elfogtanak az Anglusok.

Az Első Konsúlnak a' pokol béli maschina által való veszedelméből lett tsudalátos megmentődését, és a' nép' érzékenységének azon való felbuzdulását, ilyen emlekeztető pénz által örökösítet: *Auguste* nevű ahhoz értő hires mester: A' medálynak

egyik oldalán szemléltetik a' Bonapárte' igen jól talált képe. A' körül-írás ez : *A' Frantzia nép' szerelme az Első Konsúlhoz.* Alatt ezek olvastatnak : *A' Bonaparte' élete ellen tett próba, 3. Nivos, 9. észkendő.* A' tulsó oldalára ily írás van tette : *A' nép sereggel fut feleje, és ő így szoll: Bardtim! ne hozzám szaladjatok; hanem siessetek! siessetek! segitségekre azon szerentsótleneknek, a' kiket a' pokol béli machina meg rontsolt.*

* *

Egy Londoni közönséges levél azt erőlteti, hogy 123000 Francia Emigransok legyenek most Angliában. — A' Francia Országból ki költözött, igen sanyarú életű la Trappi Szerzetes Rendnek tagjai; a' kik legelsőben Bécsben, amik utánna az Oroíz Birodalomban voltak, most pedig az Alsó Saxoniai Kerületben tartózkodnak, engedelmet nyertek a' Fő Kormányzektól az Angliába való menetelre és ott lakásra.

Angliának *Polyrénéziában*, az az, e' világ ötödik részében lévő örökségei, szemlátomást virágozni kezdenek. Nevezetesen a' *Botánybayban*, a' hová sok bűnös emberek küldödték ennekölte Izámkivetésbe, sok városok, faluk, templomok, oskolák, sőt imitt amott, közönséges jádzó színek is építettek, a' mezei gazdaság, nevezetesen a' föld mívelés, és baromnevelés nagy tökéletességre léptek, úgy annyira, hogy ha tovább is úgy fog a' dolog folytatódni, egynéhány Izázadok múlva, oly állapotban leszen e' világnak azon része, mint a' minémüben van most Európa. Ezt pedig rész szerént az oda Izámkivetésbe küldetett Státus-raboknak, rész szerént, az oda ment Anglus millionarius papoknak lehet közönni. Mar ezek is elkezdették a' föld gyomrát turni furni., Eddig való fa-épületeik helyett, leg szebb tormájú kö épületeket építenek. Kö,

kő-fén, és kő-só bányáknak ásásához kezdette. Utazokat botságtatnak széljől ide-'s tova, a' környékeknek meg ismérésekre. Hajókat kezdetek építeni. A' tudományok és mesterségek, nem most palléroztatnak közöttök, hanem magokkal az anya országból vitték oda. Fábrikájk, nyomtató műhelyeik, és minden meg kívántató mesterségi szerzásaik vagynak. Nem tsak tsupa bü-nösökből áll pedig már most ez a' *Colonia*. Vétöttek már oda sok egyéb féle, rész szerént üldöztetett rész szerént szerentse után járó emberek, a' kik az ide való vettetődés által nem vallottak kárt. Ezeknek maradékaikból lehetnek még idővel, a' *Franklinok és Washingtonok!*

Azt írják Londonból, hogy az a' pokolbéli alkotmány, a' mellyel a' Frantzia Fő Konzült, az ellene öfzve esküdtek, életétől meg fosztani igyekeztenek, nem mostani találmány, hanem hogy Antverpiának 1585-ik esztendőben lett ostromlása idején találta volna azt fel egy *Jambelli* nevü Olasz ember. Az ólta külömb-külobmb időkbén próbáltak hasznát venni, most vizenn majd szározonn, mint p. o: *Havre-de-Grace*, *Dünkirchen*, *St. Malo*, 's egyebek ellen. A' készítettősének mőnya és alkatása, mind addig titokban maradt ezen maschinának, mig egy 34 láb hosszúságu, és 18 magosságu hasonló maschina, *St. Malonál* fel-lobbantódván, tsak egy része sült-el, és az épen maradtott része, árulta-el a' veszedelmes mesterséget.

A' Napkeleti Anglus kereskedő Kompániának egy *Damberger* nevü Német születésü katonája, a' 'Jó-reménség' fokánn el szökvén, féltibe olyan dőlgöt tselekedett, a' mely által ő is nem kevésé nevezetesíti, a' múlt századnak végét. Ő legalább meg-járta Afrikának azon belső részét, a' hova több századoktól fogva hijába törekedtek mások akar mi nagy szorgalmatossággal. Minekutánna t. i. a' szolgálatot oda hagyta volna,

hogy reá ne találjanak és büntetés alá ne von-
hassák, a' Jé-remenség' fokától Afrikának belső
részeire vette bé magát, és ott bujdoslott mind
addig, míg egészfzen járatlan útkon végezte
Égyiptomba vetődött-ki. Az ő veszedelmes és
pelda nélkül való útazása Londonban már ki-
nyomtattatott.

A' Császári Generálisok' közhenjárására a'
Báró *Albini* vezérlése alatt lévő Moguntziai Vá-
lasztó Fejedelmi fegyveres seregre is ki-terjesztette
a' *Gallo Batavus* fő vezér a' fegyvernyugvált, a'
melyből folyó jóknak áldásával élni ez a' sereg
már el is kezdette, mint nevezetesen leg előbb
is, hogy a' Ménus vizénn *Hallstátnál* által bo-
tsáttatott.

A' *Bavarus* seregek, minekutánna a' Frantzia
Respublika és a' Választó Fejedelem között a'
békeffég vagy már egészfzen meg készült, vagy
pedig minden orán még készülendő vólna, Januá-
riusnak 16-dikától fogva békefféges lábra hely-
heztedtek, az az, a' katonaságnak tsak annyi
szóld adattatik, mint békeffég' idejénn szokott, a'
tisztok olyan rendeleff vettek, hogy lovaikat, me-
nél hamarább lehet, minyájon adják-el, a' köz
katonák között pedig mind azok, a' kiknek a' ka-
tonai szolgálatban önként meg-maradni nem tett-
szend, el bortsáttatnak.

Magyar Ország.

Lötséről, 1. Februáriusban. Sajnálva kell a'
Magyar közönségnek jelentenünk, hogy a' mi Os-
kolánknak egy érdemes Professora Titt. Márton
József Ur, a' ki mind arról, hogy igen szereu-
tsés es foganatos Tanító vólt; mind pedig ki-
bortsáttott köz hasznú munkáiról, a' Publicum előtt
már is eléggé esméretes; a' Magyar Literatura-
béli tzéljainak el-érésére nézve, egy sókkal hasz-
nosabb hivatalt vévén, mi tölünk el távozott, és
már Bétsben lakik.

Ne-hogy tehát ezen változásról való halga-
tás által arra a' velekedésre adjunk; alkalmasos-

ságot a' mit már némelly balúl gondolkozók kezdettek is el terjeszteni ; hogy t. i. a' feljebb említett érdemes Professor Urnak tőlünk lett el-távozása után, nem fogna többé a' hozzánk gyülekezni szokott Magyar iffjaknak a' Német Nyelv meg-tanulására olyan jó módjok lenni, mint eddig volt : szükségesnek tartottuk mi, ezen Gymnásium Professorai a' N. Magyar Közönséget az ebbéli fogyatkozás ki pótlására tett rendelésünk felől tudósítani.

Közönségesen fogja ennek utánna a' Német Nyelvet Oskolánkban tanítani Conrector ifj. Titt. Topertzer Sámuel Ur; a' ki napjában egy órát tanít azoknak, a' kik a' Nyelv kezdetét vagy Grammatikáját akarják tanulni. — A' Philosophia Professora pedig Titt. Fuchs Sámuel Ur, azoknak fog közönséges tanítást tenni, a' kik a' Grammatikát el végezvén, magokat a' Német Stylusban, levél írásban s. a. t. kezdik gyakorolni. Ezekért a' közönséges letzkékért semmit sem fizetnek a' Tanulók.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' kik ezenkívül még a' Nyelv annál fundamentomosabban és rövidebb idő alatt lehető meg tanulására nézve, különös órákat is akarnának váltani, jelenthetik magokat akár Titt. Osterlamm Efraim Urnál, a' ki a' Német és Frantzia nyelv tanítását magános váltott órákon már régtől fogva nagy meg elégedéssel tanítja; akár a' több Professor Uraknál, készek lévén mindnyájan, az ilyen tanításra. Sőt ha olyanok fognak találkozni, kik valamelly Tudományt Német Nyelven szeretnének halgatni, azoknak Réctor Professor Liedemann Márton Ur a' Jénai Természet vizsgáló Tűdős Társaságnak tagja, kész Minerálogiát tanítani, a' mellyre azon Professor Urnak igen bőv és válogatott Ásvány darabokból álló Minerálogiai Gyűjteménye, igen hasznos segítség lesz.

A' Lötsei Ev. Gymnásiumnak
Professorai, közönségesen,

Tudósítások.

Egy Német Könyvetske: *Elisa, oder das Weib, wie es seyn sollte*, kerülvén hozzám; ennek fordítására annyival szivesebb hajlandósággal adtam magamat; a' mennyivel méjebben és édesebben érzem ezen deák mondásnak: *Gratior est virtus veniens a' corpore pulchro* — igazságát, mivel az Afzszonyi nem, már ma ezen pallérozott Időszakasznak izlése szerént közönségesen a': Szép Nem nevezettel illetetik, valóságos Afzszony munka lévén pedig a' nevezett, Németh Országban már ötödizör ki jött, Mindenek előtt nagy kedvességet talált, és a' Magyar Szép Nemtől is, édes gyönyörűséggel és különös erköltsi halzzonnal olvastatópható Könyv. Ennek is már egy Darabrefze kész nállam; mentül elébb törekszem a' hátra lévővel is el készülni, és ez által is ujjólag arról örvendetes tanúbizonyosságot tenni, hogy honnyaim' nyelvekhez való hajlandósággom, valóságos Hazafisággomnak a' salhatatlan jele legyen.

Ezekről azért kívántam a' Közönségét tudósítani, — hogy, ha valakinek még talám ezután jövéen kedve, a' Magyar Könyvek' olvasásába gyönyörködő közönségnek, ezek' fordítása által lehető kedveskedéshez: Magát ebbéli fáradságtól meg kémélhesse.

Pátkán Jan. 20-dikán, 1801.

Weres Márton,
Oskola Rector.

* * *

A' Pécs és Siklos között lévő Szalontai Posta Statio minden hozza tartozó készületekkel együtt el adar dó: ha kának a' megvevesihez kedvek lejénd, jelenthetik magokat Szalontán a' Posta-mesternél.

P. D.